

อุปถัมภ์ความทุกข์ในภาษาไทย

Metaphors on Suffering in Thai Language

ธนพล เอกพจน์ (Thanapon Eakapont)* ดร.วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Dr.Wirat Wongpinunwatana)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปคำอุปถัมภ์และอุปถัมภ์มโนทัศน์ของคำว่า “ทุกข์” ในภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลจากงานเขียนทางวิชาการ งานเขียนกึ่งวิชาการ เรื่องแต่ง หนังสือพิมพ์ และเบ็ดเตล็ด ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และข้อมูลจากเว็บบล็อกของไทย 6 แห่งที่เผยแพร่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2550-2556 ได้แก่ บล็อกแก๊งค์ บล็อกกระปุก โอเคเนชั่นบล็อก โกทูโนว์ เด็กดิบบล็อก และเอ็ดดูโซนบล็อก ผลการศึกษาพบรูปคำอุปถัมภ์ความทุกข์ จำนวน 613 รูปคำ และ รูปคำอุปถัมภ์ที่ปรากฏสะท้อนมโนทัศน์ความทุกข์จำนวน 13 มโนทัศน์ ได้แก่ ความทุกข์ คือ มนุษย์ ความทุกข์ คือ การต่อสู้ ความทุกข์ คือ วัตถุสิ่งของ ความทุกข์ คือ ธรรมชาติ ความทุกข์ คือ โรค ความทุกข์ คือ ไฟ ความทุกข์ คือ สสารหรือสิ่งที่มีปริมาณวัดดวง ความทุกข์ คือ ไฟ ความทุกข์ คือ สิ่งปฏิกูล ความทุกข์ คือ สัตว์ร้าย ความทุกข์ คือ อาหาร ความทุกข์ คือ การเดินทาง และ ความทุกข์ คือ สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง อนึ่ง อุปถัมภ์มโนทัศน์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความทุกข์เป็นสิ่งที่ไม่ดี ที่มนุษย์ควรหลีกเลี่ยง

ABSTRACT

The objectives of this research were to study metaphorical expressions and conceptual metaphors on suffering in Thai. Data was collected from academic writing, non-academic writing, fiction, newspaper, and miscellany of Thai National Corpus, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. Also, the data was collected from six different Thai weblogs publicized from 2007 to 2013, such as Bloggang, BlogKapook, OknationBlog, GotoKnow, Dek-D Blog, and EduzonesBlog.

The results of the study found 613 metaphorical expressions of suffering metaphors. Moreover, there were 13 word forms of suffering conceptual metaphors found in this study, such as SUFFERING IS HUMAN BEINGS, SUFFERING IS BATTLE, SUFFERING IS OBJECTS, SUFFERING IS NATURE, SUFFERING IS ILLNESSES, SUFFERING IS PLANTS, SUFFERING IS MATTER OR MEASURABLE MATTER, SUFFERING IS FIRE, SUFFERING IS SEWAGE, SUFFERING IS FIERCE ANIMALS, SUFFERING IS FOODS, SUFFERING IS JOURNEY and SUFFERING IS PLACES OR CONSTRUCTIONS. Furthermore, all these conceptual metaphors also reveal that suffering is bad thing that human should avoid.

คำสำคัญ: ความทุกข์ อุปถัมภ์ อุปถัมภ์มโนทัศน์

Key Words: Suffering, Metaphors, Conceptual metaphors

* นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

การติดต่อสื่อสารนั้นอาจมีปัญหาในเรื่องของความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร บางอย่างอาจซับซ้อนหรือเข้าใจยาก ผู้ส่งสารจึงอธิบายด้วยกลวิธีการเปรียบเทียบ หรือที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” (Metaphor) ทั้งนี้นอกจากจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจ รับรู้ง่ายขึ้นแล้ว อุปลักษณ์ ยังเป็นกลวิธีทางภาษาที่ช่วยสร้างสีสันให้กับการใช้ภาษาอีกด้วย

อุปลักษณ์ หมายถึง รูปภาษาที่เกิดจากการนำภาษามาใช้เปรียบเทียบ ด้วยการนำความหมายของรูปภาษาหนึ่งไปเปรียบเทียบเป็นอีกความหมายหนึ่ง (ชัชวดี, 2548; ศุภชัย, 2549) โดยการเปรียบเทียบนี้จะนำสิ่งที่เป็ นรูปธรรมซึ่งมนุษย์เข้าใจดีมาเปรียบกับสิ่งที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น นอกจากนี้ อุปลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดมนุษย์ ทั้งนี้เพราะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์จะอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ (Lakoff & Johnson, 1980) อ้างถึงใน ศุภชัย, 2549) แนวคิดที่ว่า อุปลักษณ์สัมพันธ์กับกระบวนการคิดนี้ ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการศึกษาอุปลักษณ์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานที่เสนอโดย Lakoff and Johnson (1980) ซึ่งการศึกษาตามแนวคิดนี้จะเน้นไปที่การอธิบายความหมายของรูปภาษาที่สัมพันธ์กับระบบความคิดและกระบวนการให้เหตุผลของมนุษย์ (ชัชวดี, 2548) จะไม่ได้มองเพียงแค่รูปภาษากับความหมายที่ปรากฏแต่จะมองลึกไปถึงระดับมโนทัศน์หรือความคิดของผู้ใช้ภาษา โดยจะมุ่งศึกษาความคิดเชิงเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ที่อยู่ในระบบความคิดของมนุษย์ที่เรียกว่า “อุปลักษณ์มโนทัศน์” (Conceptual Metaphor) โดยพิจารณาจาก “รูปคำอุปลักษณ์” (Metaphorical Expressions) เพราะอุปลักษณ์ในระดับความคิดเป็นต้นกำเนิดของรูปภาษาเปรียบเทียบที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน

อุปลักษณ์มโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) คือหัวใจสำคัญของการศึกษาอุปลักษณ์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน ที่มุ่งศึกษากระบวนการถ่ายทอดความคิดหรือความหมาย (Mappings) จากสิ่งที่เป็

นุรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็ นนามธรรม (Kövecses, 2010) ซึ่งก็คือกระบวนการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็ นนามธรรมด้วยสิ่งที่เป็ นรูปธรรมผ่านการใช้ภาษาเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ การศึกษาอุปลักษณ์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานมีผู้ให้ความสนใจศึกษากันมาก ในวงวิชาการไทยปรากฏงานวิจัยหลายชิ้นด้วยกัน ซึ่งงานที่ปรากฏส่วนใหญ่พบว่า มีความแตกต่างและเหมือนกัน โดยงานวิจัยที่พบจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของมโนทัศน์ที่ศึกษาแต่ประเด็นในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะเหมือนกันคือ ศึกษาในเชิงอรรถศาสตร์ โดยมุ่งวิเคราะห์รูปภาษาเชิงเปรียบเทียบเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์มโนทัศน์เชิงอุปลักษณ์ อาทิ งานของ อุษา (2544) มีรินคำ (2548) ศุภชัย (2549) วรรรณา (2551) นันทนา (2555) วุฒินันท์ (2555) และเชิดชัย (2556) เป็นต้น ทั้งนี้งานวิจัยบางชิ้นยังพิจารณาถึงหน้าที่ของอุปลักษณ์ อันเป็นแนวคิดทางจิตปฏิบัติศาสตร์ดังในงานของ ปิยภรณ์ (2549) และ รัชนิญญา (2551) ทั้งนี้ยังปรากฏงานที่ศึกษาอุปลักษณ์ในมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หรือที่เรียกว่า “อุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์” เช่นงานของ สุรเชษฐ์ (2553) ไม่เพียงเท่านั้นยังปรากฏงานที่ศึกษามโนทัศน์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสังคมและวัฒนธรรม ดังงานของ Dale (2543) จึงเห็นได้ว่า งานวิจัยเหล่านี้มุ่งศึกษาอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ในประเด็นต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อพิจารณาว่าคนในสังคมคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ดังเช่นงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคนไทยมีความคิดหรือมโนทัศน์ต่อความทุกข์ อย่างไรบ้าง

ความทุกข์เป็นมโนทัศน์หนึ่งที่มีความซับซ้อนเป็นนามธรรม เหตุใดคนไทยถึงเข้าใจความทุกข์ ทั้งๆที่ความทุกข์ เป็นสิ่งหนึ่งที่คนไทยไม่รู้จัก ไม่เคยเห็นตัวตน เข้าใจยาก ผู้วิจัยตระหนักว่า สิ่งหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความทุกข์ได้ นั่นคือคนไทยมีระบบความคิดเชิงเปรียบเทียบ (อุปลักษณ์) ในการอธิบายความทุกข์ให้เข้าใจง่ายด้วยการเปรียบเทียบในระบบปริชาน อนึ่ง ในภาษาไทยกล่าวถึงความทุกข์ในหลายลักษณะ เช่น

- (1) เธอควรจะดับทุกข์ในใจเธอเองให้มอดเสียก่อน
- (2) ความทุกข์ได้หยั่งรากลึกลงไปในจิตใจของเธอ
- (3) เราต้องฉีควัคซีนป้องกันไวรัสทุกข์แล้วละ

จากตัวอย่างข้างต้น รูปคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏสะท้อนมโนทัศน์เชิงเปรียบเทียบในความคิดของคนไทยที่มีต่อความทุกข์ ในหลายลักษณะคือ ในตัวอย่างที่ 1 มีการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของไฟ มาเปรียบเทียบกับความทุกข์ จึงสะท้อนอุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ ไฟ] ตัวอย่างที่ 2 มีการนำคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับพิษมาเปรียบเทียบกับความทุกข์ สะท้อนอุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ พิษ] และ ตัวอย่างที่ 3 พบการนำศัพท์ที่อยู่ในวงความหมายเชื้อโรค การรักษาโรค มากล่าวถึงความทุกข์ สะท้อนอุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ โรค]

อย่างไรก็ตามอุปลักษณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของคนไทยที่มีต่อความทุกข์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ถูกหล่อหลอมเป็นมโนทัศน์อาจไม่เหมือนกัน ทำให้บางคนมองทุกข์แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่ตนรับรู้ ซึ่งตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงบางส่วนของหลักฐานทางภาษาที่แสดงการเปรียบเทียบความทุกข์กับสิ่งต่างๆ โดยจากการสืบค้นพบว่าในภาษาไทยมีการกล่าวถึงความทุกข์ในหลายลักษณะ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากศึกษาอุปลักษณ์ความทุกข์ในภาษาไทยอย่างจริงจัง จะทำให้ทราบถึงระบบมโนทัศน์หรือความคิดของคนไทยที่มีต่อความทุกข์ในหลายมุมมอง

ดังนั้น เพื่อเป็นการขยายขอบเขตองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน อีกทั้งเพื่อให้ทราบถึงระบบความคิดของคนไทยเกี่ยวกับความทุกข์ที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาอุปลักษณ์มโนทัศน์ของคำว่า “ทุกข์” ในภาษาไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์มโนทัศน์ของคำว่า “ทุกข์” ในภาษาไทย

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ตามทฤษฎีวรรณศาสตร์ปริชาน
2. รวบรวมข้อมูลรูปคำที่แสดงการเปรียบเทียบกับคำว่า “ทุกข์” ในงานเขียนทางวิชาการ (Academic) งานเขียนกึ่งวิชาการ (Non-Academic) เรื่องแต่ง (Fiction) หนังสือพิมพ์ (Newspaper) และเบ็ดเตล็ด (Miscellany) ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และข้อมูลจากเว็บบล็อกของไทย 6 แห่ง ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2556 ได้แก่ บล็อกแก๊งค์ (Bloggang) บล็อกกระปุก (BlogKapook) โอเคเนชั่นบล็อก (OknationBlog) โกทูโนว์ (GotoKnow) เด็กดีบล็อก (Dek-D Blog) และเอดูโซนบล็อก (Eduzonesblog)
3. การคัดเลือกรูปคำอุปลักษณ์ พิจารณาจากองค์ประกอบของอุปลักษณ์คือจะต้องปรากฏ “แบบเปรียบ” (Source Domain) และ “สิ่งที่ถูกเปรียบ” (Target Domain) โดย แบบเปรียบเป็นมโนทัศน์ที่รับรู้เข้าใจทั่วกันในสังคมหนึ่งๆ และมีความเป็นรูปธรรมในการที่จะอธิบายสิ่งที่ถูกเปรียบหรือความทุกข์ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น ความทุกข์เป็นไฟที่เผาผลาญจิตใจ คำว่า “ไฟ” คือแบบเปรียบ ส่วน คำว่า “ความทุกข์” คือสิ่งที่ถูกเปรียบ ทั้งนี้ ยังพิจารณาจากคำเชื่อมอุปลักษณ์ เช่น คำว่า คือ เป็น ฯลฯ รวมทั้งรูปภาษาที่ไม่ปรากฏคำเชื่อมอุปลักษณ์แต่มีคำแสดงการเปรียบเทียบปรากฏอยู่ เช่น “ความทุกข์ได้หยั่งรากลึกลงในจิตใจ” จากตัวอย่างเป็นการนำรูปคำกริยาในวงความหมายหรือวงมโนทัศน์พิษมาเปรียบเทียบกับความทุกข์
4. นำรูปคำอุปลักษณ์ความทุกข์ที่พบมาจัดกลุ่มความหมายตามมโนทัศน์¹ เช่น ก่นทุกข์ เบ่งบาน

¹ ผู้วิจัยใช้เครื่องหมาย [] แสดงความคิดเชิงเปรียบเทียบในระบบมโนทัศน์ของคนไทย เช่น [ความทุกข์ คือ ไฟ] [ความทุกข์ คือ พิษ] เป็นต้น

- สูงจน เป็นคำที่จัดอยู่ในวงความหมายของพืช สะท้อน
อุปลักษณะโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ พืช] อนึ่ง ในการ
จัดกลุ่มโนทัศน์หนึ่งๆ ในโนทัศน์นั้นจะต้องปรากฏ
รูปคำอุปลักษณะไม่ต่ำกว่า 10 คำ ซึ่งผู้วิจัยนับรูปคำ
อุปลักษณะที่ปรากฏ 1 ครั้ง นับเป็น 1 คำ โดยไม่นับซ้ำ
5. วิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดของความหมายระหว่าง
วงความหมายต้นทางหรือแบบเปรียบ (Source Domain)
และวงความหมายปลายทางหรือสิ่งที่ถูกเปรียบ
(Target Domain) เพื่อแสดงระบบการเปรียบเทียบใน
มโนทัศน์ของคนไทยที่มีต่อความทุกข์
6. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

รูปคำอุปลักษณะและอุปลักษณะโนทัศน์ของคำว่า “ทุกข์” ในภาษาไทย

คนไทยนำสิ่งที่ป็นรูปธรรม มีความเข้าใจมา
เปรียบเทียบกับความทุกข์อันเป็นสิ่งที่จับต้องให้เข้าใจ
และรับรู้ง่ายขึ้น ซึ่งกระบวนการเปรียบเทียบนี้จะเกิดขึ้น
ในระบบมโนทัศน์ก่อนที่จะถ่ายทอดสู่การใช้ภาษาใน
ชีวิตประจำวัน ดังปรากฏรูปคำอุปลักษณะมากมาย จาก
การศึกษา พบรูปคำอุปลักษณะความทุกข์ในภาษาไทย
จำนวน 613 รูปคำ รูปคำอุปลักษณะเหล่านี้เป็นรูปคำที่
เปรียบความทุกข์กับสิ่งต่างๆ ซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เชิง
เปรียบเทียบของคำว่า “ทุกข์” ได้ 13 ประเภท ดังตาราง

ลำดับที่	อุปลักษณะโนทัศน์ของคำว่า “ทุกข์”	รูปคำอุปลักษณะ
1	[ความทุกข์ คือ มนุษย์]	160
2	[ความทุกข์ คือ การต่อสู้]	84
3	[ความทุกข์ คือ วัตถุสิ่งของ]	69
4	[ความทุกข์ คือ ธรรมชาติ]	68
5	[ความทุกข์ คือ โรค]	47
6	[ความทุกข์ คือ พืช]	37
7	[ความทุกข์ คือ สสารหรือสิ่งที่มีปริมาณวัด ดวง]	34
8	[ความทุกข์ คือ ไฟ]	28
9	[ความทุกข์ คือ สิ่งปฏิญญา]	23
10	[ความทุกข์ คือ สัตว์ร้าย]	19
11	[ความทุกข์ คือ อาหาร]	19
12	[ความทุกข์ คือ การเดินทาง]	14
13	[ความทุกข์ คือ สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง]	11
รวม		613

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่าคนไทยมองความทุกข์
ว่าเป็นมนุษย์มากที่สุด รองลงมาคือมองความทุกข์ว่า
เป็นการต่อสู้ และน้อยที่สุดคือมองว่าความทุกข์เป็น
สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง ทั้งนี้ปรากฏรูปคำอุปลักษณะ
จำนวนเท่ากันคือ ในมโนทัศน์ที่มองว่าความทุกข์เป็น
สัตว์ร้ายและอาหาร จากรูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏ
สะท้อนมโนทัศน์ความทุกข์ของคนไทยในลักษณะที่
แตกต่างกันใน 13 มโนทัศน์ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

1. อุปลักษณะโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ มนุษย์]

รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบความทุกข์กับมนุษย์พบ
จำนวน 160 รูปคำ เช่น ขี้ประจบ ง่ายกราย ความทุกข์
อายุสั้น เพื่อนรัก เป็นต้น

- ความสุขกับความทุกข์ เป็นเพื่อนรักกัน
- ความทุกข์แท้ๆ อายุสั้น แต่เรามากต่ออายุให้มันด้วย
ความเคียดแค้นชั่วช้า

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมองความ
ทุกข์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการกำเนิดและมีการสิ้นอายุขัย
ตลอดทั้งมีอากัปกริยา ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้ง
สถานภาพทางสังคมเช่นเดียวกับมนุษย์ ความเข้าใจ
ความทุกข์ผ่านมโนทัศน์มนุษย์สามารถแสดง
กระบวนการถ่ายทอดของความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
มนุษย์		ความทุกข์
สิ่งมีชีวิตที่มีอากัปกริยา	→	ความทุกข์
ความรู้สึกละอายทางสังคม		
เหมือนมนุษย์		
กำเนิดโดยมนุษย์	→	ความทุกข์เกิดจากมนุษย์
ต้องการอาหารเพื่อดำรงชีพ	→	ความเศร้า และไม่มี ความสุขของมนุษย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวของ ความทุกข์
มีการเจริญเติบโต	→	ความทุกข์แผ่ขยาย
ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา		ครอบงำมนุษย์
มีการสิ้นอายุขัย	→	ความทุกข์สูญสลาย ไปด้วยใจที่สงบ

2. อุปลักษณะโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ การต่อสู้]

รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบความทุกข์กับการต่อสู้
พบจำนวน 84 รูปคำ เช่น ผู้ความทุกข์ ความทุกข์บุก
ปะทะความทุกข์ จู่โจม ทิ่มแทง เป็นต้น

- ความทุกข์ที่คอย**ทิ่มแทง**หัวใจ
- วิธีนี้แหละที่จะ**สู้ความทุกข์**ของความเป็น
ฆราวาสได้

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นศัตรู
ที่ต้องทำร้ายมนุษย์ ฉะนั้นมนุษย์จะต้องลุกขึ้นสู้และ
กำจัดความทุกข์ออกไปจากจิตใจ ความเข้าใจความทุกข์
ผ่านมโนทัศน์การต่อสู้สามารถแสดงกระบวนการ
ถ่ายโยงความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
การต่อสู้		ความทุกข์
คู่ต่อสู้หรือศัตรู	→	ความทุกข์
สนามรบ	→	จิตใจของมนุษย์เกิดความทุกข์
การทำร้ายหรือโจมตีซ้ำซาก	→	มนุษย์ตั้งสติ ให้จิตสงบเพื่อกำจัด ความทุกข์ที่ครอบงำจิตใจ
อาวุธ	→	สติ
ผลการต่อสู้	→	ความทุกข์หายไปและใจเป็นสุข

3. อุปถัมภ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ วัตถุสิ่งของ]

รูปคำอุปถัมภ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์กับวัตถุสิ่งของ
จำนวนทั้งสิ้น 69 รูปคำ เช่น โยน(ทุกข์)ทิ้งขว้าง(ความ
ทุกข์) ความทุกข์...เป็นของแถม ที่แถม แบ่งปัน
 เป็นต้น

- มาร่วม**แบ่งปัน**ความทุกข์ **เอาไปทิ้ง**ทะเลให้ณะคะ
พี่ป๋ม
- **แบกทุกข์**ของคนรอบข้าง ของชุมชน ของสังคมและ
สิ่งแวดล้อมเข้าไปอย่างไม่ลืมหูลืมตา

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นวัตถุ
หรือสิ่งของที่มนุษย์มองเห็นและจับต้องได้ อย่างไรก็ตาม
ความทุกข์เป็นวัตถุที่ไม่มีประโยชน์สำหรับมนุษย์
มนุษย์จึงต้องโยนหรือขว้างทิ้งเสียให้ไกล ความ
เข้าใจความทุกข์ผ่านมโนทัศน์วัตถุสิ่งของสามารถแสดง
กระบวนการถ่ายโยงความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
วัตถุสิ่งของ		ความทุกข์
วัตถุสิ่งของ/เครื่องใช้สอย/ สิ่งของมีค่าและไม่มีค่า	→	ความทุกข์
การเก็บ หรือสะสมสิ่งของ	→	การปล่อยใจให้เกิดทุกข์
การทิ้ง การโยนหรือทำลายสิ่งของ	→	ตั้งสติและระงับทุกข์

4. อุปถัมภ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ ธรรมชาติ]

รูปคำอุปถัมภ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์กับธรรมชาติ
พบ จำนวน 68 รูปคำ เช่น กระแสแห่งความทุกข์
ความทุกข์โศกไหลบ่า ดันธารความทุกข์ พายุ โหมพัด
สาด ความทุกข์ตั้งเค้า ทะเลทุกข์ เป็นต้น

- ความทุกข์ความสุขก็ยังจะ**โหมพัดสาด**
- ทุกข์โศก**ไหลบ่าท่วมใจ**

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ทุกข์เป็นสิ่งที่
เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติมนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้
โดยมากแล้วความทุกข์จะมีลักษณะเป็นภัยพิบัติหรือ
ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่สร้างความสูญเสียให้กับ
มนุษย์มากกว่าที่จะให้คุณประโยชน์ ทั้งนี้ความเข้าใจ
ความทุกข์ผ่านมโนทัศน์ธรรมชาติสามารถแสดง
กระบวนการถ่ายโยงความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ธรรมชาติ		ความทุกข์
สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ฯลฯ)	→	ความทุกข์
ภัยพิบัติทางธรรมชาติ (น้ำท่วม คลื่นยักษ์ พายุ ฯลฯ)	→	มนุษย์ไม่มีความสุข กระบวนการเพราะมีทุกข์
ภัยพิบัติผ่านพ้น	→	มนุษย์คลายจากความทุกข์ จิตใจเริ่มสงบ

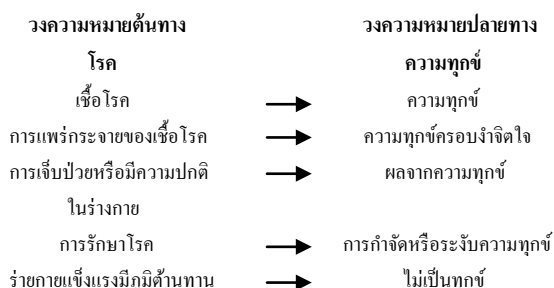
5. อุปถัมภ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ โรค]

รูปคำอุปถัมภ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์กับโรคพบ
จำนวน 47 รูปคำ เช่น ไวรัสทุกข์ เชื้อยวยา (ทุกข์) รุมเร้า
(ทุกข์)เรื้อรัง วัชชีน ความทุกข์ทุเลา บำบัดความทุกข์
ทุกข์จนทำลายสุขภาพ ภูมิคุ้มกัน เป็นต้น

- เราต้อง**ฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสทุกข์**แล้วละ
- อย่าปล่อยให้ความทุกข์คุกคามจน**เรื้อรัง**

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็น
โรคภัยไข้เจ็บที่เบียดเบียนมนุษย์ทำให้ร่างกายและจิตใจ
มนุษย์อ่อนแอ ซึ่งโรคทุกข์ เป็นโรคนามธรรม ซ้ำซ้อน
เป็นโรคที่อยู่ภายในจิตใจ จึงไม่มีการรักษาที่เป็น
รูปธรรม สิ่งที่จะรักษาหรือทำลายโรคทุกข์นี้ได้ก็คือ
สติ ถ้ามนุษย์มีสติ มนุษย์ย่อมมีภูมิคุ้มกันไม่เจ็บไข้
อันเนื่องมาจากความทุกข์ ความเข้าใจความทุกข์ผ่าน

มโนทัศน์โรคสามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอด
ความหมาย ได้ดังนี้

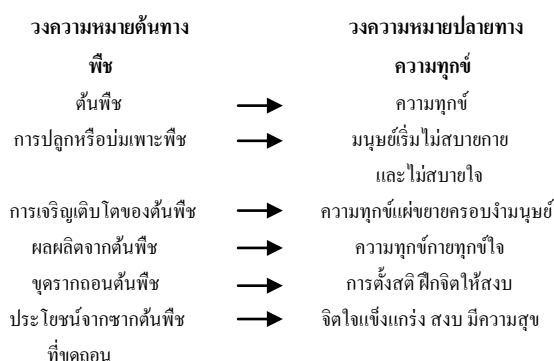

6. อุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ พืช]

รูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์กับพืชพบ
จำนวน 37 รูปคำ เช่น ก่นทุกข์ ตัดราก ตัดโคน ความ
ทุกข์สุกงอม เบ่งบาน เก็บเกี่ยวผลจากความทุกข์ เป็นต้น

- ตัดรากตัดโคน ตัดเยื่อตัดใยของความทุกข์
- ความทุกข์...เบ่งบานเติบโตอยู่ในจิตใจ

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นต้น
พืชชนิดหนึ่งที่หยั่งรากอาศัยอยู่ในร่างกายและจิตใจของ
มนุษย์ เปรียบเสมือนพืชที่อาศัยอยู่บนผืนดิน แต่ทว่าต้น
พืชทุกต้นนี้แท้ที่จริงก็คือวัชพืชที่คอยดูดน้ำ ดูดแร่ธาตุ
จากจิตใจของมนุษย์ทำให้จิตใจมนุษย์ห่อเหี่ยว ท้อแท้
ไม่มีความสุข มนุษย์จึงต้องจัดการกับวัชพืชทุกต้นด้วย
การตัดรากถอนโคนไม่ให้วัชพืชต้นนี้เจริญเติบโตสร้าง
ความหม่นหมองให้กับมนุษย์ได้อีกต่อไป ความเข้าใจ
ความทุกข์ผ่านมโนทัศน์พืชสามารถแสดง
กระบวนการถ่ายทอดความหมาย ได้ดังนี้

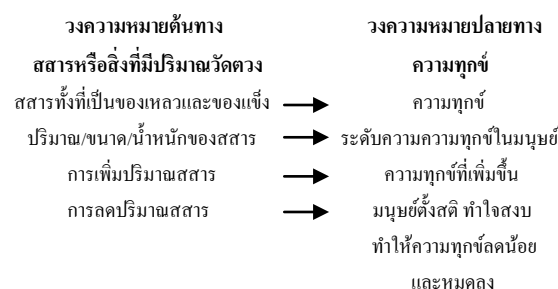

7. อุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ สารหรือสิ่งที่มี
ปริมาณวัดดวง] รูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์
กับสารหรือสิ่งที่มีปริมาณวัดดวง พบจำนวน 34 รูปคำ

เช่น ความทุกข์เพิ่มปริมาณ ชั่งน้ำหนัก สารเคมี(ทุกข์)
ความทุกข์จับ จีบ ทุกข์มีหลายขนาด ลดความทุกข์
เป็นต้น

- ความทุกข์บนโลกมีหลายขนาด
- ลดความทุกข์ลงสองเท่า

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์คือสาร
ที่มีปริมาณ มีน้ำหนัก มีขนาด มนุษย์สามารถสัมผัส
และมองเห็นได้ โดยความเข้าใจดังกล่าวคนไทย
เชื่อมโยงมโนทัศน์เรื่องสารที่เป็นของแข็งและสารที่
เป็นของเหลว รวมทั้งสารประกอบทางเคมีที่รับรู้มา
อธิบายมโนทัศน์นามธรรมเช่นความทุกข์ให้เข้าใจง่าย
ขึ้น ความเข้าใจความทุกข์ผ่านมโนทัศน์สารหรือสิ่งที่มี
ปริมาณวัดดวงสามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอด
ความหมาย ได้ดังนี้

8. อุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ ไฟ]

รูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความทุกข์กับไฟพบ
จำนวน 28 รูปคำ เช่น ดับ มอด เผาเผา เพลิงทุกข์ เผา
ผลาญ ลูกร้อน ลูกโพล่ง ลูกลาม เป็นต้น

- ความทุกข์เกิดอยู่ข้างใน และเผาผลาญอยู่ข้างใน
- เธอควรจะดับทุกข์ในใจเธอเองให้มอดเสียก่อน

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็น
พลังงานความร้อนที่เผาไหม้ทุกสิ่ง โดยคนไทย
เชื่อมโยงประสบการณ์ที่รับรู้เกี่ยวกับไฟเช่น ความสูญ
สิ้นจากไฟไหม้บ้าน ความร้อนรอนทนไม่ได้เมื่อโดนไฟ
ลน มาเชื่อมโยงกับผลกระทบที่ได้รับจากความทุกข์
ดังนั้นมนุษย์จึงต้องดับทุกข์ก่อนที่ไฟทุกข์จะลุกลามเผา
ไหม้ใจและกาย ซึ่งมนุษย์จะต้องใช้สติอีกนัยหนึ่งก็คือ
นำดับไฟทุกข์ให้มอดดับลง ความเข้าใจความทุกข์

ผ่านมโนทัศน์ไฟสามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอด
ความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ไฟ		ความทุกข์
สิ่งที่มีสภาพร้อนหรือไฟ	→	ความทุกข์
อาการของไฟ	→	อาการของมนุษย์ที่ไม่เป็นสุข
(ลูกไหม้ เผา ลูกกลม ฯลฯ)		ถูกตีถูกลงเพราะ
		ถูกความทุกข์ครอบงำ
การดับของไฟ	→	มนุษย์ตั้งสติ ทำใจสงบ

9. อุปลักษณะมโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ สิ่งปฏิญญา]

รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบเทียบความทุกข์กับสิ่งปฏิญญา
พบจำนวนทั้งสิ้น 23 รูปคำ เช่น เลอะเทอะ เประเปื้อน
ล้าง ลบ สิ่งสกปรก เป็นต้น

- เราต้องใช้ใจล้างทุกข์
- คนเราไม่เพียงแต่ไม่อยู่ห่างไกลความทุกข์หรือ
สิ่งสกปรกที่ว่า บ่อยครั้งเรากลับเอาสิ่งสกปรกเหล่านั้น
มาอาบหรือราดใจ จนมันหนัก เหนื่อย หรือเลอะไป
หมดก็มี

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็น
สิ่งโสโครก โสมม ไม่สะอาด จึงจะต้องชำระล้างให้
สิ่งสกปรกนั้นหมดไป ด้วยเพราะสิ่งปฏิญญาทุกนี้เป็น
สิ่งที่สร้างมลทิน ความไม่บริสุทธิ์ให้แก่มนุษย์
ทั้งนี้คนไทยเชื่อมโยงมโนทัศน์ที่รับรู้อยู่แล้วว่า
สิ่งสกปรกคือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ที่จะต้องชำระล้าง
หรือขจัดให้สิ้น เพื่อให้ร่างกายและจิตใจของมนุษย์
สะอาด และบริสุทธิ์ผ่องใส ความเข้าใจความทุกข์ผ่าน
มโนทัศน์สิ่งปฏิญญาสามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอด
ความหมายได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
สิ่งปฏิญญา		ความทุกข์
สิ่งสกปรกโสโครก	→	ความทุกข์
การทำความสะอาด	→	การจัดความทุกข์ให้หมดสิ้น
(ชำระล้าง ลบล้าง ฯลฯ)		ไปจากจิตใจ
เครื่องมือในการทำสะอาด	→	สติ

10. อุปลักษณะมโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ สัตว์ร้าย]

รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบเทียบความทุกข์กับสัตว์ร้าย
พบจำนวนทั้งสิ้น 19 รูปคำ เช่น ขย้ำ กัด กัดกิน
ทุกข์แตกรัง เลือร้าย ตัวต่อ ต่อต่อ รังทุกข์ เป็นต้น

- ความทุกข์ก็เข้ามาซ้ำเราเหมือนเลือร้ายที่เข้ามา
ขย้ำกัดกินเราเลยทีเดียว

- ทุกข์แตกรังออกมาต่อหรือทำร้ายคนเราได้อย่างไร
ใครไปแหะรังทุกข์ จะต้องหลีกเลียง

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นสัตว์
ที่มีสัญชาตญาณของนักล่า มีความดุร้าย เลือดเย็นและ
ไร้ความปรานี ดังที่ความทุกข์เมื่อเข้ามาในจิตใจของ
มนุษย์ก็เข้ามาเพียงเพื่อทำลายชีวิตของมนุษย์ ทำให้
มนุษย์ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ โดยความเข้าใจความ
ทุกข์ผ่านมโนทัศน์สัตว์ร้ายสามารถแสดงกระบวนการ
ถ่ายทอดความหมาย ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
สัตว์ร้าย		ความทุกข์
สัตว์ที่มีสัญชาตญาณนักล่า	→	ความทุกข์
มุ่งทำร้าย		
เหยื่อของสัตว์ร้าย	→	มนุษย์
การทำร้ายของสัตว์	→	มนุษย์ถูกความทุกข์
(กัดกิน ขย้ำ ต่อต่อ ฯลฯ)		ครอบงำจิตใจ
ผลจากการทำร้าย	→	มนุษย์จิตใจบอบช้ำ ไม่ผ่องใส
การจัดการสัตว์ร้าย	→	ตั้งสติ ระวังความทุกข์

11. อุปลักษณะมโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ อาหาร]

รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบเทียบความทุกข์กับอาหารพบ
จำนวน 19 รูปคำ เช่น อิ่มทุกข์ อมทุกข์ ประจุความทุกข์
(ทุกข์)ขม (ทุกข์)รสจัด (ทุกข์)ไม่มีประโยชน์ หุง(ทุกข์)
 เป็นต้น

- เลิกเป็นแม่ครัวที่ชอบปรุงแต่งให้ทุกข์มีรสจัด
- อาหารอันไหนไม่มีประโยชน์ก็เหมือนความทุกข์

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์ว่าเป็น
อาหารซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ กล่าวคือ
อาหารเป็นสิ่งที่ช่วยให้ร่างกายของมนุษย์เจริญเติบโต
แข็งแรง อย่างไรก็ตามอาหารบางชนิดนอกจากจะมี
ประโยชน์ต่อร่างกายแล้ว ยังมีอาหารบางชนิดที่ให้โทษ
ต่อร่างกายอีกด้วย และนั่นก็คือ ความทุกข์ อันเป็น

อาหารที่ให้โทษ หรือส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ
ความเข้าใจความทุกข์ผ่านมโนทัศน์อาหารสามารถ
แสดงกระบวนการถ่ายทอดของความสุข ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
อาหาร		ความสุข
อาหารหรือสิ่งที่กินได้	→	ความสุข
ผู้ปรุงอาหาร	→	มนุษย์
การประกอบอาหาร	→	มนุษย์มีเรื่องไม่สบายใจ และครุ่นคิดให้เกิดทุกข์
ผู้ทานอาหาร	→	มนุษย์เป็นทุกข์
อาหารที่มีรสหวาน รสขม รสจัด และไม่เป็นประโยชน์	→	ความสุขที่ทำให้มนุษย์ ไม่มีความสุข

12. อุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความสุข คือ การเดินทาง]

รูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความสุขกับการเดินทาง
พบจำนวนทั้งสิ้น 14 รูปคำ ได้แก่ ก้าวผ่านความทุกข์
ทางทุกข์ จุดหมายปลายทาง ทางพ้นทุกข์ เส้นทางทุกข์
เส้นทางดับทุกข์ ความทุกข์เป็นทางลัด แผนที่ เป็นต้น

- ระยะทางของความสุข มันก็ไม่ได้ยาวไกลซะจน
มองไม่เห็นทาง

- ความสุขเป็นทางลัด (Express ways)

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์มีความ
ทุกข์ก็เหมือนการเดินทางไปตามเส้นทางทุกข์ อันเป็น
เส้นทางที่มีความขรุขระ อันตราย มีดมน มนุษย์มักจะ
หลงไปสัจจริงในเส้นทางนี้เสมอเมื่อปล่อยใจให้ความ
ทุกข์ครอบงำ อย่างไรก็ตามมนุษย์สามารถเปลี่ยนไปใช้
เส้นทางอื่นที่ปลอดภัยได้ด้วยการใช้แผนที่นำทางที่มีอยู่
ในมนุษย์ทุกคน และนั่นก็คือ สติ ในการพิจารณาเพื่อให้
จิตใจสงบ ไม่ทุกข์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การดูแลที่เพื่อ
หาเส้นทางอื่นที่ดีกว่าเส้นทางทุกข์อันเป็นเส้นทางแห่ง
ความไม่สบายกายและไม่สบายใจ และเมื่อมนุษย์ใช้สติ
อันเป็นเสมือนเครื่องช่วยนำทางแล้ว มนุษย์ก็จะไปถึง
จุดหมายปลายทาง ซึ่งก็คือใจสงบและเป็นสุข ความเข้าใจ
ความทุกข์ผ่านมโนทัศน์การเดินทางสามารถแสดง
กระบวนการถ่ายทอดของความสุข ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
การเดินทาง		ความสุข
ผู้เดินทาง	→	มนุษย์

วงความหมายต้นทาง

การเดินทาง
เส้นทางสำหรับดำเนิน

เครื่องมือนำทาง
(แผนที่)

จุดหมายปลายทาง

วงความหมายปลายทาง

ความสุข

ความสุขที่เข้าครอบงำ
จิตใจมนุษย์

สติ

พ้นทุกข์และเป็นสุข

13. อุปลักษณ์มโนทัศน์ [ความสุข คือ สถานที่หรือสิ่ง
ปลูกสร้าง] รูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความสุขกับ
สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้างพบจำนวนทั้งสิ้น 11 รูปคำ
ได้แก่ กระโจมทุกข์ ประตูแห่งความสุข สร้างทุกข์
รากฐาน ฐานรองรับ เป็นต้น

- กระโจมทุกข์ ที่มีคคือ และน่าจะเป็นกระโจมที่ร้าย
สุขไปชั่ววนาปี

- เมื่อความรักเกิด ความห่วงความกังวลก็เกิด ประตู
แห่งความสุขจึงเปิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

มโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นสิ่งที่
มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปของอาณาบริเวณที่มีขอบเขต หรือ
ที่อยู่อาศัย รวมทั้งองค์ประกอบของสถานที่ ดังนั้นเมื่อ
มนุษย์เกิดความไม่สบายกายและไม่สบายใจในขณะที่
อาศัยอยู่ในบ้านหรือบริเวณแห่งความสุข มนุษย์ก็
สามารถย้ายออกจากความทุกข์หรือรื้อถอนความทุกข์
ออกไปจากจิตใจเราได้ ความเข้าใจความทุกข์ผ่านมโน
ทัศน์สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้างสามารถแสดง
กระบวนการถ่ายทอดของความสุข ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง		ความสุข
พื้นที่อาณาบริเวณ/บ้าน/อาคาร	→	ความสุข
การก่อสร้างที่อยู่อาศัย	→	มนุษย์เริ่มมีทุกข์
ผู้อยู่อาศัย	→	มนุษย์
สภาพพื้นที่หรือสิ่งปลูกสร้าง ไม่สะดวกสบายและ มนุษย์	→	ความสุขสร้างความ หม่นหมองให้กับจิตใจ
ไม่เอื้อต่อการอยู่อาศัย		
ย้ายออกจากพื้นที่หรือสิ่งปลูกสร้าง	→	ครองสติ ทำจิตสงบ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาอุปลักษณ์ความสุขในภาษาไทย
ปรากฏรูปคำอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความสุขกับสิ่งต่างๆ
จำนวน 613 รูปคำ และรูปคำอุปลักษณ์เหล่านี้

สะท้อนระบบความคิดของคนไทยที่มีต่อความทุกข์
ใน 13 มโนทัศน์ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อย
ได้แก่ [ความทุกข์ คือ มนุษย์] [ความทุกข์ คือ การต่อสู้]
[ความทุกข์ คือ วัตถุสิ่งของ] [ความทุกข์ คือ ธรรมชาติ]
[ความทุกข์ คือ โรค] [ความทุกข์ คือ พืช]
[ความทุกข์ คือ สสารหรือสิ่งที่มีปริมาณวัดดวง]
[ความทุกข์ คือ ไฟ] [ความทุกข์ คือ สิ่งปฏิญญา]
[ความทุกข์ คือ สัตว์ร้าย] [ความทุกข์ คือ อาหาร]
[ความทุกข์ คือ การเดินทาง] และ
[ความทุกข์ คือ สถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง]

มโนทัศน์ที่สะท้อนจากระบบคิดของคนไทย
ข้างต้น ได้เน้นย้ำให้เห็นว่าความทุกข์คือสิ่งที่มนุษย์ไม่
พึงปรารถนาและควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากความทุกข์เป็น
ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ความทุกข์ไม่เพียงแต่จะ
ทำให้ชีวิตของมนุษย์ไม่เป็นสุขแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อกล
รอบข้างอีกด้วย จากลักษณะของความทุกข์ที่สร้างความ
รันทดทางจิตใจ คนไทยจึงนำลักษณะดังกล่าวมา
เชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่รับรู้จากประสบการณ์ให้มี
ความชัดเจนขึ้นเช่น นำทุกข์มาเปรียบกับลักษณะของ
สัตว์ร้ายในอุปถัมภ์มโนทัศน์ [ความทุกข์ คือ สัตว์
ร้าย] โดยมองว่าความทุกข์เป็นสัตว์ร้ายที่จ้องทำร้ายและ
กัดกินมนุษย์เป็นอาหาร เช่นเดียวกับเมื่อเกิดความทุกข์
มนุษย์ก็จะมีจิตใจที่สลด หดหู่ ไม่แจ่มใสสว่าง หรือ
เปรียบความทุกข์กับโรค ในอุปถัมภ์มโนทัศน์ [ความ
ทุกข์ คือ โรค] ที่มองว่าความทุกข์คือเชื้อโรคที่ทำให้
มนุษย์เจ็บป่วย ซึ่งเมื่อเชื้อโรคทุกข์นี้แพร่กระจายจะทำ
ให้มนุษย์มีร่างกายและจิตใจทรุดโทรม ดังนั้น ไม่ว่า
ความทุกข์จะเป็นสัตว์ร้าย หรือโรคภัย มนุษย์จะต้องหา
วิธีการจัดการทุกข์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ในเมื่อความทุกข์เป็น
สัตว์ร้าย มนุษย์จึงต้องต่อสู้กับสัตว์ร้ายนั้น โดยมี สติ
เป็นอาวุธในการต่อสู้ และโรคทุกข์ จะต้องรักษาด้วย
การตั้งสติ เห็นได้ว่า สติ คือสิ่งเดียวที่จะสามารถจัดการ
กับความทุกข์ ผู้วิจัยตระหนักว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่
นับถือพระพุทธศาสนา อันมีหลักธรรมคำสอนที่เน้น
ความสำคัญของการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง โดย
มีสติหรือการทำจิตใจให้สงบเป็นเครื่องช่วย ซึ่งเมื่อ

มนุษย์มีสติหรือความตระหนักรู้ถึงสาเหตุแห่งปัจจัย
ต่างๆที่ก่อให้เกิดทุกข์ มนุษย์ก็จะเกิดปัญญาในการที่จะ
พ้นจากความทุกข์และพบกับความสุข

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษามโนทัศน์เชิงเปรียบเทียบ
ความทุกข์ในบริบทสังคมไทย ผู้วิจัยพิจารณาว่าหากมี
การศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์ความทุกข์ในต่าง
วัฒนธรรมและสังคมจะทำให้ทราบถึงระบบความคิด
ของกลุ่มคนในสังคมอื่นที่อาจมีระบบคิดเกี่ยวกับความ
ทุกข์ทั้งที่เหมือนหรือแตกต่างกับคนไทย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช
วงศ์ภินันท์ วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็น
อย่างสูง ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์
ต่องานวิจัยนี้ ตลอดจน น้ำใจและกำลังใจที่มีให้ศิษย์
เสมอมา และขอขอบพระคุณ อาจารย์ทินวัฒน์
สร้อยกุดเรือ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง
กับงานวิจัยนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณ อาจารย์วุฒินันท์
แก้วจันทร์เกตุ ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอาจารย์ศุภชัย ติ่งวิชัย
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้ข้อ
ชี้แนะเกี่ยวกับทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชวดี สรลัมพ์. 2548. อุปถัมภ์ตามแนวคิดของทฤษฎี
ภาษาศาสตร์ปริชาน. วารสารศิลปศาสตร์.
5(1): 1-16.
- เชิดชัย อุดมพันธ์. 2556. มุมมองเกี่ยวกับโรคที่สะท้อน
จากถ้อยคำอุปถัมภ์ในปริเฉทคำราชาและคำรา
การแพทย์ภาษาไทยถิ่นใต้. วารสารสงขลา
นครินทร์. 19(1): 73-113.
- นันทนา วงษ์ไทย. 2552. อุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์
เกี่ยวกับความตายในภาษาไทย. วารสารภาษาและ
วัฒนธรรม. 31(1): 43-64.

ปิยภรณ์ ออบแพทย. 2552. อุปถัมภ์เกี่ยวกับชีวิตใน
หนังสือธรรมะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษร
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มีรินคำ บุรุงโรจน์. 2548. อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์
เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม. 2551. อุปถัมภ์ที่นักการเมือง
ไทยใช้: การศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน
และงานปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรวรรณา เพ็ชรกิจ. 2551. การศึกษาอุปถัมภ์เกี่ยวกับ
โรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์
และงานปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. 2555. กิเลส: การศึกษา
อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์ในภาษาไทย. วารสาร
มนุษยศาสตร์. 19(2): 24-41.

ศุภชัย ติ่งวิชัย. 2549. อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์แสดง
อารมณ์โกรธในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรเชษฐ์ พิชิตพงศ์เผ่า. 2553. อุปถัมภ์ชีวิตในหนังสือ
แนะนำการดำเนินชีวิต: การศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างภาษากับมนทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษา พงศ์ชัยวิบูลย์. 2544. การศึกษาอุปถัมภ์เรื่อง
การเมืองในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์
ปริชาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Dale Kvalheim. 2543. อุปถัมภ์เกี่ยวกับมนทัศน์เรื่อง
เวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kövecses, Zoltán. 2010. Metaphor: A Practical
Introduction. 2nd ed. Oxford: Oxford
University Press.

Lakoff, G., and Johnson, M. 1980. Metaphor we
live by. Chicago and London: University of
Chicago Press.